

Bildsten med sliprännor.

Ett nytt fynd från Austers i Hangvar.

Det talrika beståndet av gotländska bildstenar har nyligen fått ett nytt tillskott. En förut icke känd sten av denna art har påträffats av hemmansägaren Anders Andersson i Austers i Hangvar och nyligen fraktats fram till gården, där den nu finnes att beskåda. Det är »huvudet» till en stor bildsten av ungefär samma typ som den praktfulla Hammars-stenen och dess höjd torde ha varit mellan två och tre meter. Man kan icke nu avgöra, om den varit försedd med bilder, men däremot ståtar den med tre tydliga sliprännor, s. k. svärdslipningsrännor, troligen inhuggna på bildstenen.

Detta gör fyndet särskilt intressant. Jag känner förut endast två liknande fall från Gotland, det ena från Sanda, det andra från Hejdeby. Vartill dessa rännor använts är en fråga, som ännu icke är slutdiskuterad. Jag har nyligen sökt visa, att de med stor sannolikhet tillhöra järnåldern och att de i viss utsträckning nyttjats i kultens tjänst, en åsikt som vinner stöd av en rad förhållanden, vilka i detta sammanhang ej kunna behandlas. Det är emellertid fullt klart, att dessa rännor på bildstenar från yngre järnåldern måste vara yngre än själva stenarna, ett förhållande som redan professor G. Lindström påpekade.

Hade det någon betydelse, att rännorna höggos eller slipades in just på de stora minnesstenarna? Det är inte osannolikt. Bildstenarna voro ofta »heliga» stenar och de stodo kanske i kultens tjänst på samma sätt som bauta-stenarna, vilka man ibland finner på eller vid gravfälten och försedda med skålformiga fördjupningar, »offerskålar». Detta jämte en rad närliggande frågor återstå att utreda. Svärdslipningsstenarna höra till öns gåtfullaste och mest intressanta fornlämningsgrupper. Den gamla åsikten var, att de använts under stenåldern för slipning av stenyxor. En närmare undersökning av problemet, stenarnas art, belägenhet, höjd över havet, en jämförelse med liknande lämningar på fastlandet har ådagalagt, att så knappast kan ha varit fallet. Huvudmassan har tillhört järnåldern och min åsikt är, att de endast i ringa utsträckning kommit till användning i det praktiska livet. Det är ett lockande ämne och jag brukar ofta debattera det med mina fornintresserade vänner på ön. En vacker dag kommer lösningen!

Problemet har nu aktualiserats genom det vackra Austers-fyndet. Sten-
 arna hittades vid kanten av Flingshamns

hangva och nyligen fraktats fram till gården, där den nu finnes att beskåda. Det är »huvudet» till en stor bildsten av ungefär samma typ som den praktfulla Hammars-stenen och dess höjd torde ha varit mellan två och tre meter. Man kan icke nu avgöra, om den varit försedd med bilder, men däremot står den med tre tydliga sliprännor, s. k. svärdslipningsrännor, troligen inhuggna på bildstenen.

Detta gör fyndet särskilt intressant. Jag känner förut endast två liknande fall från Gotland, det ena från Sanda, det andra från Hejdeby. Vartill dessa rännor använts är en fråga, som ännu icke är slutdiskuterad. Jag har nyligen sökt visa, att de med stor sannolikhet tillhöra järnåldern och att de i viss utsträckning nyttjats i kultens tjänst, en åsikt som vinner stöd av en rad förhållanden, vilka i detta sammanhang ej kunna behandlas. Det är emellertid fullt klart, att dessa rännor på bildstenar från yngre järnåldern måste vara yngre än själva stenarna, ett förhållande som redan professor G. Lindström påpekade.

Hade det någon betydelse, att rännorna höggos eller slipades in just på de stora minnesstenarna? Det är inte osannolikt. Bildstenarna voro ofta »heliga» stenar och de stodo kanske i kultens tjänst på samma sätt som bauta-stenarna, vilka man ibland finner på eller vid gravfälten och försedda med skålformiga fördjupningar, »offerskålar». Detta jämte en rad närliggande frågor återstå att utreda. Svärdslipningsstenarna höra till öns gåtfullaste och mest intressanta fornlämningsgrupper. Den gamla åsikten var, att de använts under stenåldern för slipning av stenyxor. En närmare undersökning av problemet, stenarnas art, belägenhet, höjd över havet, en jämförelse med liknande lämningar på fastlandet har ådagalagt, att så knappast kan ha varit fallet. Huvudmassan har tillhört järnåldern och min åsikt är, att de endast i ringa utsträckning kommit till användning i det praktiska livet. Det är ett lockande ämne och jag brukar ofta debattera det med mina fornintresserade vänner på ön. En vacker dag kommer lösningen!

Problemet har nu aktualiserats genom det vackra Austers-fyndet. Stenen hittades vid kanten av Elinghems myr, stående snett ner i jorden, ej långt från den gamla väg, ännu synlig i form av två stenrader, som en gång säges ha gått mellan Elinghems och Gans ödekyrkor. Det kan tänkas, att stenen en gång stått rest just vid denna väg för att den skulle synas för de vägfarande. Forskningar äro nu igångsatta för att söka påträffa resten av stenen, om den finnes i behåll. Kan detta fragment återfinnas kommer stenen att sättas samman och åter resas på lämplig plats i närheten. Det skulle i så fall bli den enda stenen av detta slag, som stode rest i Nordens bildstensrikaste provins.

J. N.